

PROJEKT TERENSKOG PREGLEDA PODRUČJA GRADA NOVE GRADIŠKE

UDK 902.21 (497.5)
Primljeno/Received: 1997.11.20.
Prihvaćeno/Accepted: 1997.12.15.

Marija Mihaljević
HR-35400 Nova Gradiška, Hrvatska
Zavičajni muzej Nova Gradiška
Trg kralja Tomislava 7

Snježana Vrdoljak
HR-10000 Zagreb, Hrvatska
Arheološki zavod Filozofskog fakulteta
I. Lučića 3

U proljeće 1997. godine Odsjek za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu proveo je u suradnji sa Zavičajnim muzejom Nova Gradiška projekt sustavnog terenskog pregleda područja grada Nova Gradiška. Projekt je obuhvaćao teritorij katastarskih općina Nova Gradiška, Rešetari, Cernik, Baćin Dol i Šumetlica, a istraživanja su registrirala 24 nalazišta iz prapovijesnog i srednjovjekovnog perioda.

Ključne riječi: terenski pregled, Nova Gradiška, prapovijest, srednji vijek

UVOD

U ožujku i travnju 1997. godine Odsjek za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu proveo je u suradnji sa Zavičajnim muzejom Nova Gradiška (Narodno sveučilište "Matija Antun Relković") terenski pregled dijela područja grada Nove Gradiške i pokusno sondiranje prapovijesnog naselja Slavča¹. Voditelj projekta bila je mr. Snježana Vrdoljak, znanstveni asistent na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sa suradnicima prof. Marijom Mihaljević, kustosom u Zavičajnom muzeju Nova Gradiška, diplomiranim arheolozima Markom Dizdarom, Domagojem Perkićem i apsolvantom arheologije Goranom Skelcem. U istraživanjima su sudjelovali i studenti Odsjeka za arheologiju u okviru redovite studentske prakse.

Područje grada Nova Gradiška već duže vremena predstavljalo je prazninu ili "bijelu mrlju" na različitim arheološkim kartama. Iz literature nam je bio poznat samo mali broj nalazišta koja su bila sustavno istraživana: Benkovac-Cage (Gorenc i Damevski 1985), Gređani (Minichreiter 1982-83) i Cernička Šagovina (Dimitrijević 1979).

Slična je situacija i s nekim drugim područjima u Hrvatskoj, ali posljednjih desetak godina bilježimo napredak u radu na terenskom pregledu u Hrvatskoj. Pritom bismo spomenuli prije svega rad kolega na području sjeverozapadne Hrvatske čija je međumuzejska suradnja vrlo djelotvorna na svim područjima pa tako i na pokušaju sustavnog registriranja arheoloških nalazišta (Šimek et al. 1990;1997). Terenski pregled provodi se već duže vremena i na području broskog Posavlja gdje je kolega Josip Lozuk proveo terenski

---

¹ Projekt je organiziran na inicijativu apsolvanta arheologije Gorana Skelca, a potpomognut je od strane poglavarstva grada Nova Gradiška kojemu se ovom prilikom zahvaljujemo. Zahvaljujemo se i Uredu za geodetsko-katastarske poslove, Slavonski Brod, Ispostava Nova Gradiška, osobito gđi. Ivanki Kikić na pruženoj pomoći.

pregled Dilj-gore.² Vrlo je zanimljiv i značajan rad kolege Damira Matoševića u Rovinjskom muzeju čija je baza podataka primjer načina unosa podataka, dobivenih terenskim radom u računalu.³ Svi ovi pokušaji jedne standardizacije rada na terenskom pregledu u pojedinim regijama Hrvatske ponukali su nas da i sami osmislimo jedan takav projekt za područje grada Nove Gradiške i da time predložimo sistem koji bi se mogao s nekim modifikacijama primjenjivati pri terenskom pregledu u raznim područjima Hrvatske.

METODA

Terenski pregled predstavlja jednu od nedestruktivnih metoda u arheologiji kojom se mogu dobiti podaci o postojanju nalazišta, o njegovoj veličini i o vremenskim razdobljima kojima ono pripada. Isto tako moguće je na osnovi terenskog pregleda dobiti podatke o međusobnim odnosima među naseljima. Neki od autora naglašavaju da se danas terenski pregled razvio u posebno područje istraživanja ili granu arheologije i ne znači samo preliminarno istraživanje u radu na terenu u kojemu se traže adekvatna nalazišta za iskopavanje, nego i istraživanje koje može dati informacije sasvim različite od iskopavanja. U nekim slučajevima ne mora uopće doći do iskopavanja npr. ako nije dobivena dozvola, ako je prisutan nedostatak novaca i vremena jer svi znamo da su suvremena arheološka iskopavanja skupa i dugo traju, dok je terenski pregled jeftin, brz i relativno nedestruktivan. On danas ne obuhvaća samo prikupljanje površinskih artefakata nego i prirodnih i mineralnih izvora (Renfrew&Bahn 1994, 64). Preduvjet svakog terenskog pregleda je određivanje optimalnog načina prikupljanja podataka koji bi pružio maksimum informacija. Prije svega važno je odrediti područje čije granice mogu biti prirodne (dolina, otok), kulturne (rasprostranjenost određenog stila pojedinih artefakata) ili arbitrarne.

O ciljevima ili postignutim rezultatima ovisi i vrsta terenskog pregleda. S obzirom na cilj, pristup ili namjenu razlikujemo opći, sistematski, regionalni, specijalni i terenski pregled na nalazištu (Grosman 1989,58). S obzirom na veličinu površine koja se istražuje i količinu prikupljenih podataka razlikujemo ekstenzivni i intenzivni terenski pregled (Grosman 1989,58). Većina terenskih pregleda koja se provodi u Hrvatskoj spada u vrstu nesistematskog, ekstenzivnog terenskog pregleda koji obuhvaća veća područja, a može se dovesti u vezu s "klasičnom" arheološkom topografijom (Bavec 1989,34). Prednost ove vrste terenskog pregleda je u tome što on može zahvatiti

velike površine s manjim brojem skupljača površinskih nalaza, a nedostatak mu je u tome što na ovaj način mogu ostati nepregledana neka područja pa npr. ne možemo dobiti uvid u postojanje nekih manjih nalazišta. Ova vrsta terenskog pregleda uključuje hodaње preko svakog preoranog polja ili oranice, prikupljanje površinskih nalaza i ubilježavanje njihovog položaja zajedno s drugim površinskim karakteristikama. Rezultati mogu biti nepotpuni jer se skupljači najčešće koncentriraju na područja gdje je količina površinskih nalaza veća, a ne primjenjuju reprezentativni uzorak cijelog područja koji bi omogućio arheologu da odredi distribuciju artefakata iz različitih perioda (Renfrew & Bahn 1994, 68). Često se ova vrsta terenskog pregleda naziva još i tematskim rekognosciranjem jer on predviđa pregled pojedinih visinskih točaka na kojima se pretpostavlja postojanje naselja (Bavec 1989, 34), a izostavljaju se druge lokacije. Osim toga, potrebno je napomenuti da se ova vrsta terenskog pregleda primjenjuje uglavnom na potpuno nepoznatim područjima.

Za razliku od nesistematskog terenskog pregleda, sistematski terenski pregled primjenjuje se na već poznatim nalazištima kako bi se odredila veličina nalazišta, gustoća artefakata, vrijeme naseljavanja i funkcija (Bavec 1989,35). Prostor koji se namjerava istražiti najprije se dijeli na mrežu kvadrata. Svaki taj kvadrat predstavlja skupljačku jedinicu unutar koje skupljači, čiji broj ovisi o veličini/dimenzijama kvadrata, skupljaju sve površinske nalaze. Na ovaj način ne potcjenjuje ili precjenjuje se niti jedan dio područja koje se istražuje. Nalazi se spremaju u vrećice koje dobivaju svoje brojeve i oznake skupljačkih jedinica. Mreža kvadrata postavlja se pomoću trasirki pa jedan dio ekipe služi samo da ide ispred skupljača i postavlja mrežu. Mreža se u većini slučajeva temelji na postojećim katastarskim nacrtima (Bavec 1989,37). Neki autori navode da se načelo potpunog prikupljanja nalaza na površini mijenja tj. smanjuje se njegov intenzitet u slučajevima kada je na određenoj površini već vršen terenski pregled, kada je obrada tla bila intenzivna, pa bi prikupljanje svih nalaza bilo isto tako destruktivno kao i samo iskopavanje ili kada su dobra vidljivost i topografske osobine takve da se granice nalazišta mogu precizno odrediti (Grosman 1989,58-59). S ovim u vezi stoji i priprema terenskog pregleda koja uključuje planiranje vremena dolaska na teren. Najčešće je to vrijeme u kojemu je vidljivost površinskih nalaza najveća, a to je zimski ili ranoproljetni period. Međutim, najbolji rezultati se postižu kada se radi o dugotrajnim projektima koji pokrivaju određenu regiju u više navrata budući da se vidljivost nalazišta i artefakata

² Zahvaljujemo se kolegi Lozuku na pomoći oko organiziranja i osmišljavanja našega projekta, osobito u pomoći pri izradi obrasca.

³ Zahvaljujemo se kolegi Matoševiću na uvidu u njegov način rada.

mijenja od godine na godinu zbog vegetacije i obrade zemlje. Isto tako razlikuju se i članovi ekipe u točnosti prepoznavanja i opisivanja nalazišta. Ono što se najčešće događa na terenu je to da većina regija posjeduje raznolike krajolike pa je stoga potrebna fleksibilnost u pristupu i primjena različitih tehnika za pojedina područja jer je vidljivost različita. Često se s terenskim pregledom kombiniraju i manja iskopavanja. Jedna od metoda koja se često primjenjuje u šumskim područjima gdje je vidljivost osobito smanjena je tzv. "shovel-testing" koja uključuje kopanje manjih jama na sjecištima skupljačkih jedinica ili kvadranta (Krakker, Shott, Welch 1983).

Pripreme terenskog pregleda uključuju i analizu izvora koji se odnose na pojedina područja. Pod izvorima, osim podataka iz literature podrazumijevamo i analizu ili interpretaciju avionskih i satelitskih snimaka i katastarskih planova (Grosman 1989,59). Interpretacija avionskih snimaka, kao i geofizička mjerenja važan su dio nedestruktivnih metoda arheološkog istraživanja koje se u velikoj mjeri upotrebljavaju u kombinaciji s terenskim pregledom. Danas se te metode primjenjuju u velikom broju srednjoeuropskih i zapadnoeuropskih zemalja kao npr. u Austriji gdje posljednjih deset godina bilježimo veliki napredak u primjeni nedestruktivnih metoda arheološkog istraživanja (Doneus 1994), u Njemačkoj gdje su te metode velika pomoć u zaštiti arheoloških nalazišta (Becker et al. 1996).

Važnost terenskog pregleda neizmijerna je u zaštiti arheoloških nalazišta. Svrha takvog terenskog pregleda je locirati i registrirati što je više moguće nalazišta prije gradnje novih cesta, građevina ili kanala (Lozuk, Minichreiter, Miškiv 1997, 40-47). Stoga je važno da suradnja arheologa i građevinara omogući pravovremeno obavljanje terenskog pregleda.

Danas je terenski pregled važan iz još jednog razloga, a to je porast regionalnih studija u kojima se daje prednost istraživanjima manjih regija čiji se rezultati međusobno uspoređuju (Champion 1994, 150).

Osim intenzivnog, sistematskog terenskog pregleda postoji još i ekstenzivni, sistematski terenski pregled koji se primjenjuje pri pregledu većih područja (Renfrew & Bahn 1996, 63-69).

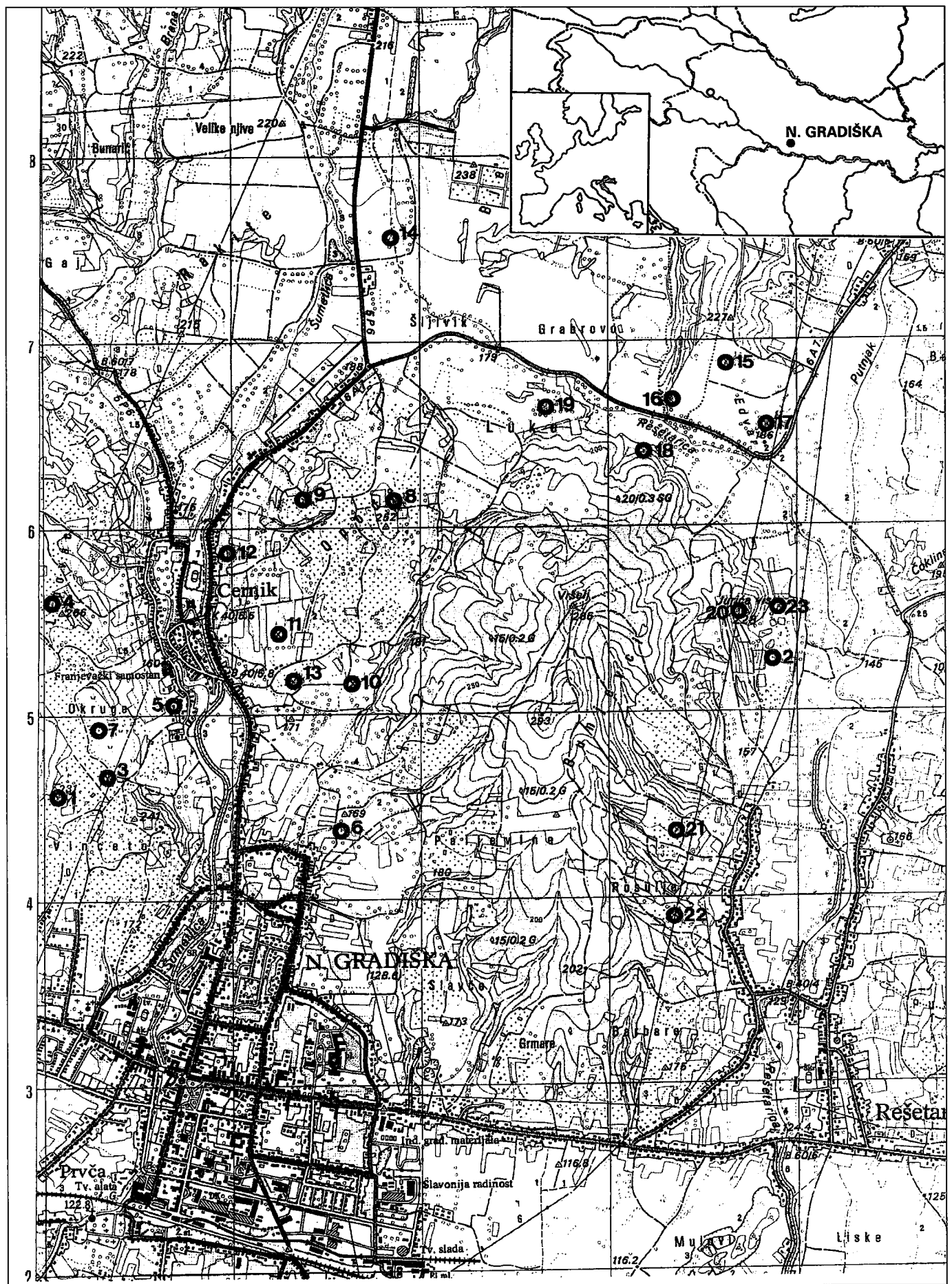
Terenski pregled područja grada Nova Gradiška proveden je u skladu s načelima i ciljevima ekstenzivnog terenskog pregleda i može se dovesti u vezu s arheološkom topografijom. Kao područje istraživanja uzet je prostor od oko 25 km². Obuhvaća područje katastarskih općina Nova Gradiška, Cernik, Baćin Dol i Šumetlica. Područje koje smo odlučili istražiti prirodna je cjelina omeđena rječicama Rešetaricom i Šumetlicom (*sl.1*), a pripada južnim obroncima savskoga prigorja. Ovo je područje planinama Psunjom i Babjom Gorom bilo zaštićeno od sjevernih klimatskih utjecaja i prikladno za naseljavanje. Rebrasti brežuljkasti reljef stepenasto se spušta od sjevera (Brezovo polje

984 m) prema jugu i savskoj ravnici gdje nadmorska visina iznosi oko 90 m, npr. Dolina na Savi ima nadmorsku visinu 92 m (Trupinić 1977,6). Odabir ovog područja vezan je i uz shvaćanje njegove važnosti u komunikaciji između sjevernih krajeva, prije svega Požeške kotline, i krajeva u savskoj ravnici. Stoga smatramo da bi u budućnosti projekt terenskog pregleda trebalo proširiti i na posavsku ravnicu kako bi se utvrdio odnos nalazišta na brežuljcima i onih u ravnici i njihova funkcija u različitim razdobljima prošlosti.

Prije samog odlaska na teren pristupili smo izradi obrasca za unos podataka dobivenih na terenu. Osnova je bila baza podataka koju je izradio Institut za arheologiju SAZU (Modrijan 1994, 31-36).

Obrazac za terenski pregled (unos podataka) imao je sljedeći oblik:

1. Broj nalazišta
2. Ime nalazišta (uži toponim)
3. Lokacija
4. Najbliži grad
5. Katastarska općina
6. Položaj na karti
1:5000 Š: D: NV:
1:25000 Š: D: NV:
7. Upotreba prostora
8. Katastarska čestica
9. Vlasnik
10. Opis nalazišta
11. Vrsta nalazišta naselje
groblje
ostava
12. Nalazi
Pokretni keramika
kamen
novac
metal
željezo
bronca
sirovina
staklo
drvo
ljudski ostaci
životinjski ostaci
biljni ostaci
Nepokretni naselje
kultno mjesto
sakralni objekt
neodređivi arhitektonski ostaci
bedem

Sl. 1 Topografska karta 1:25000 s ucrtanim položajima nalazišta

Ostalo

13. Datacija   prapovijest
                         rimsko doba
                         srednji vijek

napomena:

14. Foto dokumentacija

c/b

negativ u boji

dia pozitiv

video snimci

zračni snimci

15. Unio podatke

16. Datum unosa

U opremi svakog člana ekipe nalazile su se fotokopije topografske karte 1:25000 i fotokopije karte 1:5000, obrazac za unos podataka i kompas. Na kartama se ubilježavao položaj nalazišta i određivale su se koordinate i visinske točke. Osnovu za kretanje činili su kvadrati 500x500m, ali su se članovi ekipe uglavnom kretali po obradivim površinama/oranicama gdje je vidljivost i gustoća površinskih nalaza bila veća nego u šumskim predjelima. Osobita pažnja posvećivala se višim visinskim točkama koje dominiraju nad okolnim terenom pa je na njima pretpostavljeno postojanje naselja. Jednu vrstu ograničenja kretanja skupljača predstavljala je i opasnost od eksplozivnih sredstava zaostalih nakon rata, pa je i to utjecalo na naš odabir područja koje se trebalo istražiti.

3. REZULTATI TERENSKOG PREGLEDA

1. Vinceto

grad Nova Gradiška; katastarska općina Nova Gradiška i Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 451.250-451.500 D: 014.500-014.750; oranica; katastarska čestica 842: Štiglić Stjepan; 845: Vuk Dragan; 846: nepoznat vlasnik; 655/1: Trusić Željka; 655/2: Latal Božena; 655/3: Latal Franjo; keramika; srednji vijek

2. Rešetari

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari i Baćin dol; karta Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 454.75-455 D: 015.25-015.75; oranica; katastarska čestica 587/2: Tomašević Antun, Rešetari; 586/2: Bartolović Branko, Rešetari; 586/1: Državno vlasništvo RH; 586/4: Državno vlasništvo RH; 586/5: vlasništvo PPK; između toponima Bareške i Mlake, istočna padina od kote 212, a zapadno od potoka Rešetarica; naselje; keramika, kamen; srednji vijek.

3. Slavča

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 451.25-451.75 D: 014.25-014.75 NV: 239.8; voćnjak, neobrađeno; katastarska čestica 804/1; vlasnik Mihajlo Čeh; naselje; keramika, kamen, životinjske kosti, velike količine kućnog ljeva; prapovijest.

4. Lipovac

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 450.750-451 D: 015.25000-015.5000; oranica; katastarska čestica 987: Kurjaković Zlatko; 1002: državno vlasništvo, općina Nova Gradiška; keramika; srednji vijek

5. Okruge

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 451.500-451.750 D: 015-015.250; oranica; katastarska čestica 753/1: Žakić Ivan-Josipov; 753/3: Žakić Tomislav-Mijin; 753/4: Žakić Mijo-Matin; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

6. Cernička 15-22

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 452.250-452.750 D: 014.000-014.500; oranica; katastarska čestica 389/1, 390/1: Ivan Peregrin; 399/2: Bošnjak Milan, Didović Stjepan; 399/3: Dedić Vladimir; vlasnik Lovrić; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek.

7. Okruge

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 451.250-451.500 D: 014.750-015; oranica i neobrađena livada; katastarska čestica 878/1: Žakić Josip; 878/2: Žakić Mijo; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

8. Opode

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari; karta Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 452.750-453.000 D: 016.000-016.250; oranica; katastarska čestica 1938/14: Vuk Štefanija; 1938/15: Petrić Branko; 2208/308: Abrić Milan; 2208/74: Tusić Stjepan; 2208/71: Sokić Anka; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

9. Opode

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 29 1:5000 Š: 452.250-452.500 D: 016-016.250; oranica; katastarska čestica 1030/1; 1030/2: Pavurić Janja; keramika; srednji vijek

10. Opođe

grad Nova Gradiška; 400 m sjeveroistočno od Cerničkog groblja; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 452.500-452.750 D: 015-015.250; oranica; katastarska čestica 6/1-2: javno poduzeće Hrvatske šume; 6/3: Hrvatske ceste; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

11. Potkućnice

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 452-452.500 D: 015-015.500; oranica; katastarska čestica 89/8: Sokić Sofija; 89/19: Pavurić Marko; 89/21: Ursa Anka; 89/22: Pintarić Julka; 2130: Alasić Dragica; 2102: Mataković Katarina; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

12. Cernik (Požeška 130-136)

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 451.750-452 D: 015.500-015.250; oranice iza kuća; katastarska čestica 1849/3: Adaemkiewicz Sofia; 1849/4: Brkan Krešo; 1890/1: Došlić Željko; 1890/1: Golubović Branislav; keramika; izrazito crna mrlja na oranici; srednji vijek

13. Cernik

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 39 1:5000 Š: 452.250-452.500 D: 015-015.250; oranica; katastarska čestica 2152: Sokić Ivan; 2153/1: Sokić Mijo (Ivanov); 2154,2155: Bakunić Mijo; Bakunić Andrija; 2169: Pulić Antun (Petrov); 2172: Đurić Antun; 2173: Tokić Ivan; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

14. Bjeljvine

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik i Šumetlica; karta Nova Gradiška 30 1:5000 Š: 452.750-453 D: 017.250-017.750; kukuružište; katastarska čestica 901/2: PPK; 901/3: PPK; 903: PPK; 1652/1: Aga Marija; 1652/2: PPK; 1688/1: PPK; 1691: PPK; keramika; srednji vijek

15. Klačinac

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 30 1:5000 Š: 454.500-454.750 D: 016.750-017; oranica; katastarska čestica 650/18: državno vlasništvo RH; 650/19; 650/20: Jurišić Marija; Vitković Janja, državno vlasništvo RH; 643: Marović Ana, Marović Nikola; keramika, kamen; prapovijest

16. Grabrovo

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik i Bačin Dol; karta Nova Gradiška 30 1:5000 Š: 454-454.500 D: 016.500-016.750; oranica; katastarska čestica 655: Španić Darko; 657/1: Mijatović Vjekoslav; 657/2: Mijatović Josip; 542/12: Hrvatske šume; 1714: Ordanić Ivan; 1726: vlasnik nepoznat; 1706/46: Galik Zlatko; 1706/47: Galik Ana; lokalitet je presječen cestom, a oranica se nalazi preko ceste, omeđena potokom; keramika, kamen; prapovijest

17. Edvar

grad Nova Gradiška; katastarska općina Bačin Dol; karta Nova Gradiška 30 1:5000 454.750-455 D: 016.250-016.500 NV: 186,7m; neobrađeno zemljište, šuma; katastarska čestica 649/3: Hrvatske šume; 651/4: Hrvatske šume; 652/1: Hrvatske šume; 652/3: grad Nova Gradiška, općina Cernik; položaj dominira nad okolnim prostorom; keramika, kamen; prapovijest

18. Luke

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 30 1:5000 Š: 454-454.250 D: 016.250-016.500; oranica; katastarska čestica 1223/1: Jelinić Stjepan; 1715: Ordanić Ivan (Stjepan); 1717: Alasić Julius; 1721: Alasić Julius; 1223/1: Jelinić Stjepan 1723/2: Ordanić Katica; keramika; srednji vijek

19. Luke

grad Nova Gradiška; katastarska općina Cernik; karta Nova Gradiška 30 1:5000 Š: 453.500-454 D: 016.250-016.750; oranica; katastarska čestica 1223/1: Jelinić Stjepan; 1229: općina Cernik; 1723/2: Ordanić Katica; 2208/248: Hrvatske šume; keramika, kamen; prapovijest i srednji vijek

20. Jurića Vis

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari; karta Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 454.500-454.750 D: 015.500-015.750 NV: 228 m; katastarska čestica 520/1: vlasništvo Republike Hrvatske; keramika; srednji vijek

21. Bunjevci

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari; karta Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 454.250-454.500 D: 014.250-014.500; oranica; katastarska čestica 382/2: Maraković Ivan; 383/3: Oršulić Josip; 382: Markičević Franjo; 385: država Hrvatska, općina Rešetari; 386/1: Oršulić Ivan; 386/2: Đokić Petar; 387/1: Oršulić Mato; keramika; srednji vijek

22. Rosulje

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari; Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 454.250-454.500 D: 013.750-014; livada; katastarska čestica 331/1: Maraković Ivan; 331/2: Iveković Emka; 331/3: Maraković Marica; 331/4: Blažević Josip; 331/5: Maraković Mato; 331/6-7: Maraković Antun; 331/8: Maraković Janja; keramika; srednji vijek

23. Jurića Vis-oranice

grad Nova Gradiška; katastarska općina Rešetari; karta Nova Gradiška 40 1:5000 Š: 454.750-455 D: 015.250-015.750; oranice; katastarska čestica 588/1: Oršulić Ivan; 588/2: Oršulić Milan; 588/5: Oršulić Jakov; 588/8: Oršulić Alojz; keramika; srednji vijek

24. Gračanica

grad Nova Gradiška; katastarska općina Baćin Dol; karta Slavonska Požega 22 1:5000 Š: 458-458.500 D: 018.750 NV: 409 m; šuma; katastarska čestica 1612/1: Hrvatske šume; gradinski položaj teško dostupan, na važnom strateškom položaju, kontrolira dolinu; naselje; keramika, kula, bedem; napomena: pronađen ulomak zdjele uvučenog ruba i jedan fazetirani vodoravno izvučeni rub; prapovijest (kasno brončano doba), srednji vijek.

Istraživanjima su registrirana 24 nalazišta od kojih najveći broj pripada razdoblju srednjega vijeka (nalazišta 2,3,4,9,12,14,18,20,21,22,23). Prapovijesnom razdoblju pripisana su nalazišta 1,15,16,17, dok su nalazišta 5,6,7,8,10,11,13,19 i 24 pripadala i prapovijesnom i srednjovjekovnom razdoblju.

POPIS LITERATURE

- Bavec 1989 U. Bavec, Prispevek k metodam arheološkega terenskega pregleda in slovenska izkušnja, Arheo 9, Ljubljana 1989, 34-40.
- Becker et al. 1993 H. Becker et al. *Archäologische Prospektion. Luftbildarchäologie und Geophysik*, München 1996: Bayerisches Landesamt für Denkmalpflege.
- Champion 1994 S. Champion, Regional studies: a question of scale, u: *Europe in the First Millennium B.C. (Kristiansen&Jensen ed.)*, Scheffeld Archaeological Monographs 6, Scheffeld 1994: J.R.Collis Publications, 145-150.
- Dimitrijević 1979 S. Dimitrijević, Sjeverna zona. Neolit u centralnom i zapadnom dijelu sjeverne Jugoslavije, u: *Praistorija jugoslavenskih zemalja II*, Sarajevo 1979: ANUBiH, 229-360.
- Doneus 1994 M. Doneus, Luftbildarchäologie am Institut für Ur- und Frühgeschichte in Wien, Archäologie Österreichs 5/1, Wien 1994, 76-87.
- Gorenc & Damevski 1985 M. Gorenc & V. Damevski, Antičko ladanje i rimske vile u Benkovcu i Cagama, Nova Gradiška 1985 (katalog izložbe): Zavičajni muzej Nova Gradiška, 3-9.
- Grosman 1989 D. Grosman, Tehnike terenskega pregleda, Arheo 9, Ljubljana 1989, 59-65.
- Kraker, Shott and Welch 1983 J. Kraker, M.J.Shott and P.D.Welch, Design and Evaluation of Shovel-Testing Sampling in Regional Archaeological Survey, Journal of Field Archaeology vol. 10, 1983, 469-480.
- Lozuk, Minichreiter, Miškov 1997 J. Lozuk, K. Minichreiter, J. Miškov, Rekognosciranje trase kanala Dunav-Sava (dionica Šamac-Gundinci, brodsko-posavska županija), Obavijesti HAD-a XX IX/97 br.2, Zagreb 1997, 40-47.
- Minichreiter 1982-83 K. Minichreiter, Pregled istraživanja nekropola grupe "Gređani" u Slavoniji. Anali zavoda za znanstveni rad u Osijeku 2, 7-122.
- Modrijan 1994 Z. Modrijan, Kataster arheoloških najdišča Slovenije (Arkas) (II.del), Arheo 16, Ljubljana 1994, 31-36.
- Renfrew & Bahn 1994 C. Renfrew & P. Bahn, *Archaeology. Theories, Methods and Practice*, London 1994: Thames and Hudson.
- Šimek et al 1990 M. Šimek, *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske*, Varaždin 1990: Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske.
- Šimek et al 1997 M. Šimek, *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske*, Bjelovar 1997: Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske.
- Trupinić 1977 J. Trupinić, Prirodne osobine prostora, u: *Društveno-ekonomski i turistički informator*, Nova Gradiška 1977: Narodno Sveučilište "Matija Antun Relković", 6-9.

SUMMARY

THE NOVA GRADIŠKA FIELD SURVEY PROJECT

Key words: field survey, Nova Gradiška, prehistory, Middle Ages

In March and April 1997, the Department of Archaeology of the University of Zagreb, in cooperation with the Regional Museum of Nova Gradiška (The Adult Education Center "Matija Antun Relković"), undertook field survey of part of the town of Nova Gradiška, as well as test excavation of the prehistoric settlement of Slavča.¹ The project was directed by Snježana Vrdoljak, scientific assistant in the Archaeology Department (as above), along with the aid of Marija Mihaljević, curator of the Regional Museum of Nova Gradiška, and the archaeologists Marko Dizdar, Domagoj Perkić, and Goran Skelec. Current students at the Department of Archaeology also took part in the research in the framework of practical sessions.

The area of Nova Gradiška has long represented a blank spot on various archaeological maps. Only a few systematically excavated sites are known from the archaeological literature: Benkovac-Cage (Gorenc & Damevski 1985), Gredani (Minichreiter 1982-83), and Cernička Šagovina (Dimitrijević 1979).

The field survey of the town district of Nova Gradiška was performed in accordance with the principles and aims of extensive field survey, and also in relation to archaeological topography. An area of about 25 square kilometers

was taken as the subject of investigation. This encompasses the region of the land-registry districts of Nova Gradiška, Cernik, Baćin Dol, and Šumetlica. The region that we decided to investigate is a natural unit, bounded by the Rešetarica and Šumetlica Rivers (Fig. 1), and it belongs to the southern foothills of the Sava River uplands. This region was protected by the Psunj and Babja Gora Mountains from more northerly weather conditions and was favorable for settlement. The ribbed hilly relief gradually declines from the north (Brezovo Plain at 984 meters a.s.l.) towards the south and the Sava plain, where the height above sea level is around 90 meters, such as at Dolina na Savi, with a height of 92 meters (Trupinić 1977, 6). The choice of this region was predicated to comprehension of its importance in communication and transport between the northern regions, particularly the Požega basin, and the areas in the Sava lowlands. We thus consider that the field survey project should be extended in future to the Sava basin, so as to establish the relations between the sites in the foothills and those in the lowlands, and their functions in various periods of the past.

The survey resulted in the documentation of 24 sites, most of which belonged to the mediaeval period (sites 2, 3, 4, 9, 12, 14, 18, 20, 21, 22, 23). Sites 1, 15, 16, and 17 have been classified to the prehistoric period, while sites 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 19, and 24 belonged both to the prehistoric and mediaeval periods.

Translated by B. Smith-Demo

The project was organized on the initiative of Goran Skelac, and was aided by the town authorities of Nova Gradiška, whom we would like to thank on this occasion.